

SANJA CRNKOVIĆ POZAIĆ, DIREKTORICA CEPOR-a

Treba nam nacionalna razvojna agencija

CEPOR želi biti glas poduzetnika prema nositeljima ekonomske politike. Preduvjet za to su istraživanja koja nam daju snažnu analitičku podlogu za preporuke donositeljima političkih odluka povezanih s poduzetništvom

Jasminka Filipas
filipas@privredni-vjesnik.hr

Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (CEPOR) predstavio je rezultate istraživanja Global Entrepreneurship Monitora (GEM) o poduzetničkoj klimi u Hrvatskoj, koje je proveo u suradnji s Ekonomskim fakultetom na osječkom sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera, Osijeku, London Business School iz Velike Britanije te Babson Collegea iz SAD-a. Na temelju rezultata istraživanja, Vladi je upućeno 15 preporuka. O tome što je CEPOR, koje su preporuke najvažnije, koji se projekti još provode i što se planira, razgovarali smo s novom direktoricom CEPOR-a Sanjom Crnković Pozaić.

Koji je cilj CEPOR-a?

- CEPOR je nevladina udruga čiji je cilj povezivanje pojedinaca i institucija koje na bilo koji način sudjeluju u rastu i razvoju poduzetništva. Vidimo se kao ključno mjesto gdje se okupljaju sva znanja i vještine vezane uz poduzetništvo, kako iz akademskih krugova, tako i institucija koje se poduzetništvom bave te države kao kreatora politike razvoja poduzetništva.

To je, inače, moderan tip neprofitne organizacije, koja se bavi istraživanjem i edukacijom, najčešće vezanom za područje razvoja strategije, nacrti i implementacije provedbenih politika poduzetništva. Svojom iznimnom snagom, osim mreže istraživača koji sudjeluju u našim projektima,

Ako želimo povećanje zaposlenosti, što je jedan od ključnih ciljeva svih u državi, mora se naći način pomaganja početnicima da stasaju u održiva poduzeća

smatramo svoje osnivače. CEPOR je osnovalo 10 institucija, među kojima su znanstvene, primjerice Ekonomski institut, Institut međunarodnih odnosa, Sveučilište i Ekonomski fakultet iz Osijeka, potom razvojne, kao što su Istarska agencija IDA, te REDEA (Regionalna razvojna agencija Medimurje) iz Čakovca, potom e-Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Institut otvoreno društvo... Dakle, imamo mrežu koja povezuje znanost, visoko obrazovanje, provedbene razvojne institucije te najveće asocijacije poduzetnika i obrtnika.

Zašto je to važno?

- Poduzetništvo je vrlo kompleksna aktivnost i kao takva ne može biti predmetom razmatranja samo jedne institucije ili jednoga ministarstva. Ono mora biti predmetom rada i izučavanja ne samo Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, nego i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstva mora, turizma, prometa i razvoja te njihovih agencija i organizacija, kao i svih regionalnih institucija koje se bave razvojem, zapošljavanjem i obrazovanjem. Time želim naglasiti da su integrirane politike ključ za postizanje dobrih rezultata. Koordinacija i mehanizmi koje imamo u Hrvatskoj nisu dovoljni za uspješnu implementaciju svih tih politika. Nedostatak integriranosti provedbenih politika nije samo

naš problem, nego i mnogih razvijenijih zemalja. Ključno je da sva bitna ministarstva zajednički kreiraju politike, prate kako se one provode te analiziraju učinke. CEPOR u tom smislu može

mного pomoći i ministarstvima, ali i, primjerice, Saboru, koji sada nema neko nezavisno tijelo koje bi izradilo objektivnu analizu provedbene politike ili one koja bi tek trebala živjeti.

► PODUZETNIŠTVO U SREDNJE ŠKOLE

Jedna od CEPOR-ovih preporuka je i uvođenje poduzetništva u srednje škole?

- Da, i u tom smislu uskoro započinjemo s projektom promoviranja poduzetničkih vještina u srednjim strukovnim školama, jer smo ocijenili da su one, posebice trogodišnje strukovne škole, u кризи. Imaju sve manje učenika, premda tržište rada ima potrebu za mnogim strukovnim zanimanjima, a to su pretežno prosječni ili ispodprosječni osnovci. Analize pokazuju da većina poduzetnika u malim i srednjim tvrtkama ima završene upravo srednje strukovne škole iako svom formalnom obrazovanju ne stječu poduzetničke vještine. Program smo usmjerili na edukaciju profesora, jer su oni ključni za razvoj okruženja u kojem se neće poticati „bubanje“, slijepo prihvaćanje i učenje vještina, nego razmišljanje, analiza i diskusija, koje su nužne za poduzetništvo kao što je to, recimo, vođenje virtualne tvrtke. Projekt će se za početak provoditi u školama u Čakovcu i Bjelovaru, a profesori će, osim usvajanja poduzetničkih svjetozazora, razviti i pedagoške vještine za osnaživanje te razvoj kreativnosti i sposobnosti učenika, samostalni razvoj poduzetničkog kurikulumu, znanja o informatički...

Ima li volje da se takvo što uvede i u osnovne škole, kao što je slučaj sa Slovačkom?

- Ima, sve ide u tom smjeru. CEPOR će u idućem razdoblju, u suradnji s Institutom za društvena istraživanja, Učiteljskom akademijom i European Training Foundation, raditi na projektu uvođenja elemenata poduzetničkih vještina i osobina u kurikulumu osnovnih škola. Fokus je na posebnom načinu izvođenja nastave, a ne toliko na poduzetničkim sadržajima za koje su djeca premlada. U tom su segmentu poduzetničke vještine u širem smislu te riječi više specifična odgojna, a manje obrazovna aktivnost.

Koja sve istraživanja provodite?

- Provodimo tri glavna istraživanja. Osim GEM istraživanja, krajem godine počinjemo objavljivati kvartalno istraživanje tzv. C-indeksa koji mjeri poslovni optimizam tvrtki prema regijama i sektorima te istraživanje MSP-CRO Monitor koji će prikazati sve pojedinosti razvoja poduzetništva u Hrvatskoj. Njime će biti obuhvaćeni zakoni, politike, poduzetnička infrastruktura, financiranje i sve što je važno za poduzetništvo. Mislim da će to biti, za sada, jedini izvor stvarnog stanja poduzetništva u zemlji. Želimo biti glas poduzetnika prema nositeljima ekonomske politike. Preduvjet za to su istraživanja koja nam daju snažnu analitičku podlogu za naše preporuke donositeljima politike povezane s poduzetništvom. CEPOR vidimo kao snažnog integratora regionalnih i globalnih mreža znanja i prakse poduzetništva. Da smo na dobrom putu, pokazuje i to što smo za neke projekte uspjeli dobiti financiranje iz CARDS programa te nekih drugih međunarodnih organizacija, poput USAID-a.

Prihvaća li Vlada vaše sugestije, kao što su, primjerice, preporuke GEM istraživanja?

- Sama činjenica da je Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva sufinanciralo istraživanje te da je ministar Branko Vukelić bio na prezentaciji rezultata istraživanja govori da je to ministarstvo zainteresirano za suradnju. Uvjerena sam da će razmotriti naše preporuke.

Trebaju li nam još neke institucije koje bi pridonijele razvoju poduzetništva?

- Trebala bi nam nacionalna razvojna agencija, kao instrumentarij koji će ostvarivati nacionalne planove. Trebao bi, također, i fond koji će snažno poticati poduzetništvo kao glavni instrument razvojne strategije. Sada napokon imamo i nacionalnu strategiju razvika koja pruža dobar okvir onome što se već događalo na terenu. Naime, mnoge su županije kroz svoje razvojne planove već napravile projekte i sada ih konkretiziraju. Ta je inicijativa odzdo stvarno dobrodošla. Nacionalna strategija sada mora uzeti u obzir ono što se odvijalo na terenu. Taj dobar okvir za razvoj mora se popuniti regionalnim sadržajima jer i prilagodba europskim zakonima ide u smjeru regionalizacije. Dakle, povezivanju županija koje imaju slične uvjete privredivanja, slične prirodne resurse...

Koju biste od preporuka izdvojili kao najvažniju?

- Transfer tehnologije je jako važan, odnosno način kako je financiran. Kod poduzetništva, kao generatora novog zapošljavanja, najbitnije su tvrtke u rastu i razvoju, a prema metodologiji GEM-a, to su tvrtke koje su 42 mjeseca uspjele uredno isplaćivati plaću. Kod nas je vidljiv dramatičan rast *start-up* tvrtki, koje ne mogu biti generator nove zaposlenosti. Ako želimo povećanje zaposlenosti, što je jedan od ključnih ciljeva svih u državi, mora se naći način pomaganja malima da stasaju u održive tvrtke. Treba im pomoći da ulažu u tehnološki razvoj, standarde, nove organizacijske principe, informatizaciju...

Transfer znanja s fakulteta i drugih istraživačkih institucija prema tvrtkama relativno je oskudan. Tu država može dosta pomoći i već ulaže u tehnološke parkove gdje se na sustavan način želi povezati akademska s poduzetničkom aktivnošću. Slične su aktivnosti u poduzetničkim razvijenim zemljama dale vrlo dobre rezultate. ■